מקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה מה קודמי הויה ראשונה אב מיפר לחודיה אף קודמי הויה שניה אב מיפר לחודיה (א) אימא ה"מ בנדרי' שלא נראו לארוס אבל בנדרים שנראו לארוס לא מצי מיפר אב אי בנדרים שלא נראו לארוס מבנעוריה בית אביה נפקא: בזה יפה כח האב מכח הבעל כו': ה"ד אילימא שקידשה כשהיא נערה ובגרה מכדי מיתה מוציאה (ב) ובגרות מוציאה מרשות אב מה מיתה לא נתרוקנה רשות לבעל (א)אף בגרות לא נתרוקנה רשות לבעל אלא שקידשה כשהיא בוגרת הא תנינא חדא זימנא (א)הבוגר' ששהתה י"ב חדש הא גופא קשיא אמרת הבוגרת ששהתה שנים עשר חדש בבוגרת למה לי שנים עשר חדש בוגרת בל' יום סגי לה תני (ב)בוגרת וששהתה י"ב חדש מ"מ קשיא איבעית אימא הכא דוקא ובוגרת קתני התם משום דבעי איפלוגי ר"א ורבנן איבעית אימא בוגרת דוקא ואיידי דנסיב רישא בזה נסיב סיפא נמי בזה:

מתני'

ר"ן

מקיש הויה ראשונה לשניה. כלומר שדין קודמי ראשונה אב מיפר לחודיה אף קודמי שניה נמי לאחר מיתת הבעל אב מיפר לחודיה: **אימא ה"מ בנדרים שלא נראו לארוס.** דומיא דקודמי הויה ראשונה שלא נראו לארוס כלל אבל בנדרים שנראו לארוס כלומר ששמע אותם קודם שמת לעולם אימא לך דלא מצי מיפר: **ומהדרינן ליה בנדרים שלא נראו לארוס מבנעוריה בית אביה נפקא.** כיון דלא זכה בהן ארוס כלל והיקשא לנדרים שנראו לארוס איצטריך דאב לחודיה מיפר מיהו דוקא בשלא נתארסה אבל נתארסה הא תניא לקמן (דף עא.) בהדיא דאביה ובעלה האחרון מפירין נדריה משום דלא דמי לקודמי הויה ראשונה: **היכי דמי.** שהבעל מיפר בבגר: **מכדי מיתה מוציאה מרשות אב.** דכיון שמת פקע זכותיה ולא מצי להורישו לבניו. ונפקא לן מדכתיב והתנחלתם אותם לבניכם (ג) ולא זכות בנותיכם לבניכם בפ' נערה שנתפתתה (כתובות מג.): **ובגרות מוציאה מרשות אב.** דכתיב (ד) בנעוריה בית אביה ולא בוגרת: **אף בגרות לא נתרוקנה רשות לבעל.** כיון דחל עליה [רשות האב] מקמי בגרות דהא כשקדשה נערה הות: **אלא שקדשה כשהיא בוגרת.** ובעית למימר דכיון שאין עליה רשות אב כל שהגיע זמן שנתנו לו חכמים לארוס וארוסה לפרנס את עצמן כיון דמכאן ואילך בעל חייב במזונותיה כדאי' בפ' אע"פ (שם נז.) יפר: **הא תנינא חדא זמנא.** בהאי פירקא ותרתי למה לי. ומקמי דאסיק ליה לקושיא דייק בהך מתני' בתרייתא ומפרש לה למה לי שנים עשר חדש בשלשים סגי לה דרב הונא הכי ס"ל בפרק אע"פ (שם) שלא פסקו חכמים לבוגרת אלא שלשים יום ומכאן ואילך הבעל חייב במזונותיה ונהי דרב הונא איתותב התם מיהו התם נמי מסקינן דכל שעברו עליה י"ב חדש משבגרה אם נתקדשה לאחר מיכן אין לה אלא ל' יום ולא משכחת לה שיהו לה י"ב חדש אלא בנתקדשה ביום שהתחילה ליבגר ומש"ה מקשה היכי פסיק ותני בוגרת ששהתה שנים עשר חדש דבוגרת אין לה זמן קבוע שאי אפשר לפחות ממנו אלא שלשים יום אבל לא משכחת לה כל שקדשה כשהיא בוגרת שתהא צריכה י"ב חדש אלא כשנתקדשה ביום ראשון לבגרותה ומשום האי אנפא דמיקא לא הוה ליה למתני בבוגרת י"ב חדש. ומפרקינן תני בוגרת וששהתה י"ב חדש כלומר בוגרת כדינה שזמנה בחסר ויתר כדכתיבנא והנערה ששהתה זמן הקבוע לה דהיינו שנים עשר חדש הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר: **מכל מקום קשיא.** תרתי בוגרת למה לי: **איבעית אימא.** בוגרת דהכא דוקא והאי דקתני לה התם משום דבעי אפלוגי ר"א ורבנן ומש"ה הדר ותנא לה לאשמועינן דלאו דברי הכל היא. וקשה בעיני לישנא דגמרא דקאמר בוגרת דהכא דוקא דאדרבה משנה בתרייתא דוקא ולגופה איצטריך לאשמועינן דלא נסמוך אסתמא קמא דהויא ליה סתם ואח"כ מחלוקת וי"ל דכי קאמר בוגרת דהכא דוקא לאו דוקא אלא לומר מתני' בתרייתא בתר קמייתא גרירא דלא אתחיל בה תנא לאשמועינן דינא דבוגרת אלא בהאי מתני' קמייתא שרי למתנייה ונקט הכי באידך מתני' קמ"ל דלא נסמוך אסתמא קמא דלאו דברי הכל היא: **ואיבעית אימא בוגרת דהתם דוקא.** דהתם הוא שהתחיל התנא להשמיעו דין בוגרת דמתניתין קמייתא אין תורת סתם עליה אלא איידי דנסיב רישא בזו יפה כח האב מכח הבעל נקט נמי אליבא דחד תנא לדבר אחר יפה כח הבעל מכח האב:

מתני'

רש"י

מקיש קודמי הויה שניה. כלומר (ג) שמת ארוס ראשון וראויה להתקדש לאחר: **לקודמי הויה ראשונה.** שלא נתארסה לעולם והיא יושבת נערה בבית אביה מה קודמי כו': **הני מילי.** דאב מיפר בקודמי הויה שניה בנדרים שלא נראו לארוס ראשון (ד) אי לא שמע להו הבעל קודם מיתות דהיינו דומיא דקודם הויה ראשונה: **אבל בנדרים שנראו לארוס.** ששמע בהן קודם מיתות ולא הספיק להפר אין האב מיפר עד שתחזור ותתארס שיפירו הוא ואחרון: **וא"א דבנדרים שנראו לארוס.** לא מצי מיפר לחודיה למה לי למיכתב ואם היו תהיה לאקושי הוויות להדדי: **מבנעוריה נפקא.** דמשמע כל כמה דיתבא בבית אביה מצי מיפר לה אלא מדקא מקיש הוויות להדדי ש"מ דומיא דקודם הויה ראשונה קאמר דמצי מיפר לחודיה (ה) בנדרים שלא נראו לארוס דומיא דהויה ראשונה. פי' אחר אבל בנדרים שנראו לארוס לא מצי מיפר אי ליכא ארוס אחרון הא לא מצית אמרת דלהכי אתי היקשא לרבות נדרים שלא נראו לארוס דהא מקרא אחרינא שמעינן ליה מבנעוריה נפקא דאמרי' כל שבח נעוריה לאביה שהאב זכאי בהפרת נדריה והלכך כי אתא ואם היו תהיה לאיש לנדרים שנראו לארוס הוא דאתא: **היכי דמי.** דבעל מיפר בבגר: **אי נימא שקדשה כשהיא נערה ובגרה.** לאחר שנתארסה: **מכדי מיתה מוציאה מרשות האב.** שיכולה לקדש את עצמה אע"פ שהיא נערה: **ובגרות מוציאה מרשות האב.** דכיון שבגרה אין לאביה רשות בה לא לקדשה ולא למוכרה: **מה במיתה האב לא נתרוקנה כו': אלא כשקדשה כשהיא בוגרת.** וקתני שאין האב מיפר אלא הבעל: **הא תנינא חדא זימנא.** בהך פירקין גופיה: **בוגרת ששהתה י"ב חדש.** משנתארסה ר' אליעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר דכמאן שנכנסה ברשותו דמי. ואמרינן עלה הא גופא קשיא אמרת הבוגרת ששהתה י"ב חדש והלא דין שלה ל' יום דהכי תנן במסכת כתובות (דף נז.) נותנין לבתולה שנים עשר חדש לפרנס עצמה לקנות מלבושים ותכשיטין לצורך נישואין משתבעה הבעל להינשא ולאלמנה ולבוגרת ל' יום דבוגרת אית לה מלבושין ותכשיטין והכי נמי לאלמנה ולית להו רווחא טובא בשלשים יום וכולן אם הגיע זמנן כו' אלמא דבוגרת לא בעינן י"ב חדש: **תני בוגרת וכו'.** האי כי דינייה והאי כי דינייה יפר ומתני' דקתני שהבעל מיפר בבגר לאחר שלשים יום שתבעה לפרנס את עצמה הוא דקאמר: **מ"מ קשיא.** דתרי זימני למה לי למיתני דהבעל מיפר בבגר: **איבעית אימא בזו דוקא.** דהך רישא דמתני' (ו) קתני דהבעל מיפר דוקא קתני לה ובוגרת וששהתה גררא נסבא משום איפלוגי ר"א ורבנן: **ואיבעית אימא בוגרת.** דקתני בסיפא בפלוגתא דר"א ורבנן הוי דוקא והא דקתני שהבעל מיפר לאו דוקא: **אלא איידי דנסיב רישא בזה יפה כח האב.** (ז) איצטריך לה למיתני נסיב סיפא בזה יפה כח הבעל:

מתני'

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פי"א מהל' נדרים הל' כו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ט:

תוספות

אף קודם הויה שנייה. אחר מיתת הבעל לאסור' מפר האב לחודיה: בנדרי' שלא נראו לארוס ראשו'. שלא שמע אותם, אבל בנדרי' ששמע ומת לא: מבנעוריה בית אביה נפקא. כלו' כך דרשא דהיו תהיה לא אצטרי' לנדרי' דלא נראו, דמבנעוריה שמעי' שפיר דאב לחודיה מפר וכי אצטרי' לנדרי' שנראו לארוס ראשון: היכי דמי. שהבעל מפר בבגר: מיתה. משמת האב: ובגרות מוציאה מרשות אב. דכתי' בנעוריה: אלא בשקדשה כשהיא בוגרת. פי' והגיע זמן כדא' רב הונא בפ' אע"פ (כתובות נז:) בוגרת יום אחד ונתקדשה נותני' לה שלשי' יום כאלמנה וחייב הארוס במזונותיה [לכן] מפר לה נדריה, אבל לא מצי למימר כשהיא נערה דא"כ תיבעי' י"ב חדשי' כשאר הגעת זמן דהכי מפרשי' לה פ' אע"פ (שם, וה"ה (אי) [נמי] בכל הגעת זמן דשאר [נשים שייך] למיתני יפה כח הבעל מכח האב אלא משום דלא פסיק ליה כולי האי [בשאר נשים] דבעי תביעה ואחר התביעה י"ב חדשי' לכך נקט בגר דלאחר שלשי' יום [בלא תביעה] הוי הגעת זמן ומפר לה: **ופריך הא תנינא חדא זמנא.** פי' דין דהגעת [זמן לקמן בסמוך] (עג:) הבוגרת ששהתה [וכו'] ר' אליעזר [אומר] יפר, ולמ' לי למיתני דין [דבוגרת] כהגיע זמן, הכא ולקמן: הא גופא קשי'. תלמודא מהדר לתרוצי הך מתני' דלקמן, וה"ג אמרת הבוגרת ששהתה י"ב חדש, תרתי, בוגרת למה לי י"ב חדש, בוגרת בשלשי' יום סגי, [וה"פ], תרתי בתמיה, בוגרת למ' לי דתנן י"ב חדש, הא אפי' נערה, ועו' פרי' קושי' אחרית' י"ב חדש ל"ל דנקט בבוגרת, בשלשי' יום סגי, דהא' רב הונא פ' אע"פ (כתובות נז:) נערה יום אחד ונתקדשה נותני' [לה] שלשי' יום, ומשני תני בוגרת וששהתה י"ב חדש, ואפי' נער': מ"מ קשי'. למ' לי מתני' והגיע זמן דבוגרת הא תנינא לקמן (עג:), ואע"ג דא איתותב רב הונא התם (כתובות שם), ובוגרת נמי צריכי י"ב חדש ומאי פריך, וי"ל דתני' התם בוגרת שעברה י"ב חדש בבגרותה ונתקדשה נותני' לה שלשי' יום כאלמנה (אין נותני' לה י"ב חדשי' אחר שנתקדשה כשהיא בוגרת), אחר ששהתה י"ב חדשי' משבגרה נתקדשה קאמר מתני' אחר שלשי' הבעל מפר, ומ"מ עדיפא ליה לאוקומי למתני' כשנתקדשה כשהיא בוגרת דליכא צריכה תביעה, דאלו נערה לו נתקדשה כשהיא נערה בעי תביעה, ואחר התביעה נותני' לה י"ב חדש: ומשני בוגרת קתני. כלו' ודאי מתני' דבוגרת דהכא עיקר דיפה כח בעל מכח אב, ובוגרת דלקמן משו' דבעי איפלוגי [וכו']: ואי בעי' **איבא בוגרת דווקא.** הך דלקמן דווקא, והך דהכא איידי דנסיב רישא בשיפה כח אב נסיב [סיפא] יפה כח בעל בהגיע זמן דבוגרת:

מסורת הש"ס

א) לקמן עג: כתובות נז:, ב) [עי' תוספות כתובות נז: ד"ה תיובתא], ג) [ויקרא כה], ד) [במדבר ל].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואימא ה"מ: (ב) שם מיתה מוציאה מרשות אב ובגרות מוציאה: (ג) רש"י ד"ה מקיש וכו' כלומר כשמת ארוס הראשון: (ד) ד"ה הני מילי וכו' ראשון שלא שמע כצ"ל ותיבת אי נמחק: (ה) ד"ה מבנעוריה וכו' מיפר לחודיה אפילו בנדרים שנראו לארוס לשון אחר בנדרים שלא נראו וכו' דהויה ראשונה אבל בנדרים כצ"ל ותיבות פי' אחר נמחק: (ו) ד"ה איבעית אימא כוו וכו' דקתני דהבעל וכו' וששהתה אגב גררא: (ז) ד"ה אלא וכו' דאיצטריך:

מוסף רש"י

שלא נראו לארוס. שנדרה תחת הארוס ולא שמע ומת שמפר האב לחודיה. **אבל נדרים שנראו.** שנדרה תחת הארוס והפר ומת ואחר כך שמע האב, תו לא מצי מיפר אב לחודיה עד שתתארס ואביה ובעלה מפירין נדריה (ראה"ו בשוה). **מבנעוריה בית אביה נפקא.** דכל זמן שהיא בנעוריה שייכא בתר אביה, ולמה לי לאקושי הויות להדדי, אלא ש"מ דאפילו נראו לארוס אב מיפר לחודיה (שם).

פירוש הרא"ש

מקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה. אב מיפר לחודיה דכתיב ואסרה אסר בבית אביה והניא אביה אותה: אף קודם הויה שניה. אחר מיתת הארוס: בנדרים שלא נראו לארוס. שלא שמעם הארוס ולא נראו להפר: מבנעוריה בית אביה נפקא. דמשמע כל ימי נעוריה היא ברשות אביה כל זמן שאין רשות אחר שולט עליה ולכל הפחות בנדרים שלא נראו לארוס יהי איצטריך ואם היו תהיה אף לנדרים שנראו לארוס: היכי דמי. שהבעל מיפר בבגר דמשמע ליה דאיירי קודם שתכנס לרשותו:

אילימא דקדשה בשהיא נערה ובגרה. וכיון דפקע כח האב מיפר הארוס לבדו: **מיתה מוציאה מרשות האב.** דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו: **אלא שקדשה בשהיא בוגרת** ואח"כ הגיע זמן. אע"פ שלא נכנסה לרשותו: **הא נמי תנינא.** דפלוגתא דר"א ורבנן היא ואמאי איצטריך למתנייה ברישא כיון דתני בתר הכי פלוגתייהו: **הא גופא קשיא.** מהדר לתרוצי מתניתין והדר מותיב מינה אמרת הבוגרת וששהתה י"ב חדש משמע ליה פי' דמתניתין הכי הבוגרת וקטנה ששהתה וכל אחת מהן ששהתה י"ב חדש דע"כ י"ב חדש קאי נמי אבוגרת דאם לא כן לא פי' שיעור שהייתה ולאלמר לא מצית למימר דלא גריעא מאלמנה דבעיא ל' יום ופרכינן בוגרת שנתקדשה למה לה י"ב חדש משנתקדשה ולא בעי לתרלה כדתני לה רב הונא בפרק אף על פי הבוגרת ששהתה ל' יום וקטנה ששהתה י"ב חדש משום דרב הונא איתותב התם הלכך מבעי ליה לפרש י"ב חדש אבוגרת קאי: ומשני תני בוגרת ששהתה י"ב חדש. ומתני' חדא קתני ולא וששהתה וי"ו וה"פ בוגרת ששהתה י"ב חדש בבגרותה ואלמנה שנתקדשה לכל אחת מהן נותנין שלשים יום ומכל מקום קשה דבוגרת תנינא ומשני דרישא דוקא ולא קתני סיפא אלא לאשמועינן פלוגתא דרבנן א"נ סיפא דוקא ורישא אגב גררא נסבה: